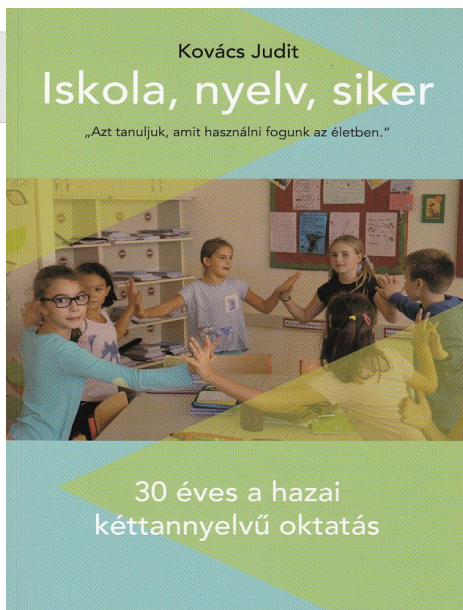

A CLIL 30 éve Magyarországon

Kovács Ivett Judit*

Kovács Judit (2018). *Iskola, nyelv, siker*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.

2017-ben 30 éves évfordulóját ünnepelte a kéttannyelvű oktatás Magyarországon. Kovács Judit, az ELTE TÓK Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszékének habilitált docense, a tudományterület egyik legjelentősebb magyar szakértője, a kerek évfordulót a témában írt legújabb kötete megjelenésével köszöntötte: 2018 februárjában került az olvasóközönség elé, *Iskola, nyelv, siker* címmel.

Kovács Judit oktatóként és kutatóként is évtizedek óta foglalkozik a korai magyar–angol kéttannyelvű oktatással és az erre a szakterületre irányuló pedagógusképzéssel. Az elsők között írt publikációt a magyar kéttannyelvű oktatásról európai kontextusban (2005, 2007), első könyvében pedig a magyarországi általános iskolai programokat ismertette részletesen (2006). Vámos Ágnessel közösen a

két tanítási nyelvű oktatás elméletéről és gyakorlatáról jelentettek meg tanulmánykötetet 2008-ban – ugyancsak jubileumi kötetként. A kora gyermekkori nyelvsajátításról írt munkája (2009) után a módszertani vonatkozásokat és a szakterületre irányuló pedagógusképzést elemezték Trentinné Benkő Évával (2014) informatív és olvasmányos, tankönyvként is használható kötetükben. Számos kétnyelvű programmal dolgozó óvoda és iskola alapításában és szakmai munkájának mentorálásában vállalt gyakorlati szerepet, illetve képzési vezetőként személyesen alakította ki az ELTE TÓK angol műveltségterületi részképzését. A 2015/2016-os tanév óta a szerző nevét viselő ösztöndíjban részesül az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának angol nyelvi tanítói és óvopedagógiai alapszak arra legérdemesebbnek ítélt hallgatója.

A legújabb munka célját tekintve akár a kéttannyelvű oktatás eredményességét is vizsgálhatná, de címéből is láthatóan, az elkötelezett szerző inkább a programok sikerére fókuszálva kívánja a szakirodalom, saját gyakorlata, valamint legfrissebb kutatási eredményei alapján bemutatni és köszönteni a magyarországi kéttannyelvű oktatást, de legfőképpen annak oktatási módszerét, a CLIL-t (Content and Language Integrated Learning, vagyis tartalomalapú nyelvoktatás (Bognár, 2005)).

A könyv első három fejezete elsősorban a kontextust és a háttérrel elemzi: az iskolákat és az iskolai nyelvoktatást. Saját tapasztalataira, valamint főként Vekerdy Tamás (2003), Deli Éva, Buda Mariann (2007), Prievara Tibor (2015) munkáira támaszkodva Kovács részletes összehasonlításban mutatja be a hagyományosan működő iskola és a korszerű pedagógiai szemléletmód egyes elemeit. Ez utóbbi, alternatív szemléletű programok közé sorolja a CLIL módszerét is, melyre a kéttannyelvű pedagógiai programok épülnek. A nyelvtanulás, nyelvtudás és nyelvi eredményesség kérdéskörét nemzetközi és magyar szakirodalmi alapokra (többek között: Bárdos Jenő, Nikolov Marianne, Palacios Martinez, Colin Swatridge munkáira) építve arra a megállapításra jut, hogy a CLIL nem csupán módszerét tekintve korszerűbb szemléletmód, de célját illetően is közelebb áll a 21. század

* Doktorjelölt az ELTE PPK Neveléstudományi Intézetében. kovacs.ivett@ppk.elte.hu

1. A recenzens és a recenzált között csak véletlen a névazonosság.

követelményeihez, hiszen: az „alkalmazni képes tudás” (Kovács, 2018, p. 30) előbbre való a leíró nyelvtan minél kevesebb hibával történő elsajátításánál. A módszertani különbségek következményeinek szemléltetésére Kovács megkülönbözteti az „eredményes” és a „sikeres” nyelvtanulót (Kovács, 2018, p. 34-35) a klasszikus nyelvtanítás és a CLIL-lel oktatott tanuló nyelvtudásának elkülönítésére alkalmazva. A CLIL módszer legnagyobb érdemeként az eredmények szemszögéből a stresszmentes, örömteli, belülről motivált tanulói helyzetet nevezi meg, ahol a gyermek mer kockázatot vállalni és tudása produktumoktól független.

A kötet talán legfontosabb gondolata fogalmazódik meg a harmadik fejezet címében: „Egy közoktatási forma, amely magában hordja a siker lehetőségét: a CLIL”. A hagyományos nyelvvoktatási formával szemben, ha egyformán lelkes és elhivatott pedagógusok tanítják hasonló körülmények között a hasonló adottságú gyermekcsoportokat, a CLIL alkalmazása egészen biztosan eredményesebb lesz, hiszen lényegi vonása, hogy figyelembe veszi a nyelvsajátítás kisgyermekkorai sajátosságait: a tapasztalatokon, játékon, élményeken keresztül közvetített nyelvi inputot, illetve „a nyelvtanulás és nyelvalkalmazás fázisát időben közelebb hozza egymáshoz, sőt, a kettő egy időben történik” (Kovács, 2018, p. 37). A fejezet kifejti, hogy miért vált elterjedt módszerré éppen a CLIL ebben az oktatási formában, miért került előtérbe a nyelvtanítással vagy éppen az immerziós (nyelvi belemerítés) gyakorlattal szemben. A történeti szálát elemezve bemutatja egyrészt a korai sikereket ismertető tanulmányokat (Vágó, 1999) éppúgy, mint az ellenérzéseket megfogalmazó véleményeket a nyelvészet, pszichológia, pedagógia, oktatáspolitikai területéről. A KIR Intézménytörzs, Köznevelési Statisztika vonatkozó adatai alapján Kovács megállapítja, hogy 2017-ben a közoktatási programoknak már 5-6%-a CLIL rendszerű, és a kezdeti középiskolai dominancia után a hangsúly áttevődött az általános iskolákra; valamint, hogy az angol nyelv előretörése minden régióban és iskolafokon jól látható (Kovács, 2018, p. 53).

A negyedik fejezet foglalkozik a követelményekkel és az eredményekkel. Itt a törvényi szabályozás bemutatása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy tisztán lássuk, milyen az oktatáspolitikai hozzáállása ezekhez a programokhoz. Érdekes lett volna szót ejteni arról is, hogy a 2013-ban bevezetett törvényi szabályozás eredményezte-e kéttannyelvű képzés megszűnését a Közös Európai Referenciakeret által meghatározott szintek el nemérése következtében, hiszen az eredményességi jelentés sem tér ki arra, mi történik ezekben az intézményekben a felmérések után (Öveges, 2017, p. 31).

A programok sikerességét elsősorban a célnyelvi kompetenciamérések eredményei és a nyelvvizsgák számának alapján mutatja be a szerző. A sikerességre példaként szerepel az OKTV-n (Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyek) és a Nemzetközi Érettségi Programban való részvétel is. A célnyelvi mérések táblázata magáért beszél, a nyelvvizsgák számát azonban izgalmasabb és látványosabb lett volna közös diagramon bemutatni azonos adattípusok összevetésével (százalékos arány, tanulók vagy nyelvvizsgák száma alapján).

A könyv második fele a szerző kutatására épül, melynek során kérdőívvel és interjúval gyűjtött adatot kéttannyelvű programban résztvevő diákoktól, szülőiktől, tanároktól, illetve a programban végzett volt diákoktól.

A kötet gyakorlati szempontból legizgalmasabb része az ötödik fejezet, mely a CLIL módszert a kutatás során gyűjtött válaszok, illetve a programmal dolgozó iskolák, tanárok mindennapi gyakorlati példái segítségével mutatja be. A tanórák fogalmának kitágítása, a tananyag újraértelmezése, a folyamatos értékelés, a szélesebb kontextus és a tevékenységközpontú tanulás mind-mind élő példákon keresztül nyer valódi értelmet: többek között gyerekszemmel megfogalmazott észrevételek, órai feladatok révén. Például: „a poszterkészítést azért szeretem, mert izgalmas és kreatív tevékenység. De ezek mellett még nagyon sok jó játék van az órákon.” (Kovács, 2018, p. 75). „Ezen az órán sokkal fontosabb dolgokat tanulunk, mint adatokat. És miközben tanulunk, szórakozunk.” (Kovács, 2018, p. 83)

A hatodik fejezet a CLIL módszer általános pedagógiai hasznára világít rá, valamint a személyiségfejlődésben játszott szerepét árnyalja tovább pedagógusok és diákok válaszai alapján. A szerző kutatásának egyik legtanulságosabb része is ezt a képet színesíti: kilenc kéttannyelvű programba járt diák 25-30 év távlatából tekint vissza, reflektál a szerző kérdései alapján arra, hogyan látja mai szemmel a CLIL-módszert és eredményeit. Az egyik visszaemlékező például azt jegyzi meg, hogy „a nyelvtudás és nyelvhasználat révén sokkal elfogadóbbak az egész világ iránt” (Kovács, 2018, p. 98). Egy másik volt diák szerint: „Az, hogy... általános műveltségünk egy részét idegen nyelven, osztrák, kelet- és nyugatnémet tanáraink közreműködésével sajátítottuk el, csak tovább alakította gondolkodásmodunkat, szélesítette látókörünket” (Kovács 2018, p. 96).

A hetedik fejezet feladatokat, szemléltető anyagokat, tanórai felvételeket, hallgatói produktumokat stb. tartalmaz.

Kovács Judit legfrissebb könyve új szemszögből közelít a kéttannyelvű oktatás témájához: a 30 év alatt végzett gyakorlati munka, az összegyűjtött tapasztalatok, az elért sikerek, de legfőképpen a CLIL köré rendeződik mind az elméleti, mind a gyakorlati tudás és a gyűjtött adat. A CLIL módszer 30 éves bevalását követhetjük nyomon tehát a könyvben – számos aspektusból vizsgálódva. Információkban gazdag munka, mértéktartó megfogalmazásban, olvasóbarát stílusban. Legnagyobb erényét és izgalmasságát talán mégis az adja a kötetnek, hogy belülről, bennfentes szemmel osztja meg velünk tudását a szerző, ugyanakkor mégis tudományos nézőpontból közelítve a témához.

Irodalom

1. Bognár, A. (2005). A tartalom fontossága az idegen nyelv oktatásában – is. *Új Pedagógia Szemle*, 9, 37–45.
2. Deli, É. & Buda, M. (2007). *Tanulástanítás? Élvezetes tanulás*. Budapest: Dinasztia Könyvkiadó.
3. Kovács, J. (2005). Content-based Primary Language Education in Hungary. In Kovács, J. (Ed) *Content-Based Language teaching in Hungary and Beyond. Publication of IATEFL-Hungary Young Learners Special Interest Group*, Spring, Budapest, The British Council, Hungary, (pp. 2-5).
4. Kovács, J. (2006). *Magyar–angol kéttannyelvű általános iskolai programok közoktatásunkban*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
5. Kovács, J. & Vámos, Á. (2007). CLIL in Hungary. In Maljers, A., Marsh, D. & Wolff, D. (Eds) *Windows on CLIL. Content and Language Integrated Learning In the European Spotlight*. The Hague, European Platform for Dutch Education – Graz, European Centre for Modern Languages.
6. Kovács, J. (2009). *A gyermek és az idegen nyelv*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
7. Kovács, J. & Trentinné Benkő, É. (2014). *The World at Their Feet. Children's Early Competence in Two Languages through Education*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
8. Öveges, E. (2017). Új szabályozók a nyelvoktatásban: minden változik, de minden az, aminek látszik? In Márkus, É., M. Pintér, T. & Trentinné Benkő, É. (Eds) *Jó gyakorlatok a korai idegen nyelvi fejlesztésben és pedagógusképzésben. Oktatás, kutatás, innováció*. Budapest: ELTE TÓK.
9. Prievara, T. (2015). *A 21. századi tanár*. Budapest: Neteducatio Kft.
10. Vámos, Á. & Kovács, J. (szerk. 2008). *A két tanítási nyelvű oktatás elmélete és gyakorlata 2008-ban. Jubileumi tanulmánykötet*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
11. Vekerdy, T. (2003). *Milyen iskola kell a gyerekeknek?* Budapest: Filum.